

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра японської філології

Курсова робота

з японської філології на тему:

«Вплив гендерного явища на мову взагалі та на японську зокрема»

Студента групи Пяп 01-19
факультету східної і японської
філології денної форми навчання
освітньо-професійної програми
Японська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності: 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша
- японська

Яценка Андрія Дмитровича

Науковий керівник:

**Кандидат педагогічних наук,
доцент Свердлова Тетяна
Геннадіївна**

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ЯВИЩА НА МОВУ.....	5
1.1. Загальна характеристика гендерного явища.....	5
1.2. Приклади гендерного явища в лексиці української мови	7
1.3. Варіанти вирішення проблем, пов’язаних з гендерним явищем в українській мові.....	8
Висновки до розділу І.....	9
РОЗДІЛ ІІ. ГЕНДЕРНЕ ЯВИЩЕ В ЯПОНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	11
2.1. Гендерне явище в англійській мові.....	11
2.2. Загальна характеристика гендерного явища в англійській мові...	12
2.3. Аналіз інклюзивних нововведень у систему англійської мови.....	15
2.4. Аналіз коментарів проти використання нових займенників в англійській мові.....	16
2.5. Гендерне явище в японській мові.....	19
2.6.1. Лексика, ієрогліфи та гендер: гендерована мова в японських словах.....	20
2.6. Чоловіча, жіноча та інші види гендерованої мови в японській мові.....	21
Висновки до розділу ІІ.....	27
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
Резюме японською мовою.....	37

ВСТУП

Зв'язок між мовою та гендерними стереотипами є однією з ключових проблем сучасного суспільства. Дослідження в цій галузі стають все більш актуальними, оскільки мова впливає на наше мислення, поведінку та сприйняття світу навколо нас.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що вона допоможе у висвітленні та подальшому пошуку способів вирішення проблем, пов'язаних зі стереотипами в сторону усіх гендерів.

Об'єктом дослідження даної курсової роботи є гендерне явище в українській, англійській та японській мові.

Предмет дослідження – *андроцентризм, фемінізація, нейтралізація*, особливості, причини та проблеми, пов'язані з ними.

Метою курсової роботи є вивчення та аналіз впливу гендерного явища на японську мову та порівняння його з впливом на українську та англійську мови. Для здійснення зазначеної мети служать наступні завдання:

1. Вивчення соціолінгвістичної літератури з теми дослідження;
2. Продемонструвати гендерне явище на прикладі української мови;
3. Знайти варіанти вирішення проблем, пов'язаних з гендерним явищем;
4. Проаналізувати гендерне явище в англійській мові та дослідити спроби імплементації інклюзивних займенників у систему англійської мови;
5. Визначити те, як японська писемність та ієрогліфічна система впливають на гендерне явище в японській мові;
6. Порівняти досліджені мови та знайти варіанти вирішення проблем дискримінації та гендерних стереотипів в їх системах;

Методами, що використовувалися у ході роботи були: описовий метод, який використовувався для того, щоб описати основні види гендерної лексики в українській, англійській та японській мові, аналіз, порівняння та узагальнення проаналізованого матеріалу.

Наукова новизна полягає у порівнянні систем та побудови української, англійської та японської мови, та як вона впливає на гендерне явище у цих мовах. Була проаналізована лексика та змінення у побудові речень в залежності від статі людини. Були досліджені проблеми, які присутні у системах даних мов, які можуть сприяти дискримінації.

Матеріали дослідження. Під час написання курсової роботи матеріалом дослідження були: статті, наукові роботи Кравченко О., Малахової О., Берона Д., словники, новинні портали та вибірка фрагментів текстів з інтернету.

Практичне значення. Наша робота може становити інтерес для перекладачів японістів, які перекладають тексти інклюзивного характеру та також для подальшого впровадження нових інклюзивних конструкцій у систему мови для вирішення проблем, пов'язаних з дискримінацією того чи іншого гендеру.

Структура роботи: Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку джерел та реферату японською мовою.

РОЗДІЛ І. ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ЯВИЩА НА МОВУ

1.1. Загальна характеристика гендерного явища

Гендерне явище є комплексним та багатограним поняттям, що включає в себе соціальні, культурні, економічні та політичні аспекти. Українські науковці розглядають гендерне явище як процес формування соціальних стереотипів та норм поведінки, що визначаються на основі біологічної статі та ролей, приписаних до неї у суспільстві.

Згідно з дослідженнями Людмили Степаненко, гендерне явище є "результатом взаємодії між біологічною статтю та соціальними уявленнями про неї". У своїй книзі "Гендерні дослідження: теорії, методи, практики" вона акцентує увагу на тому, що гендерне явище може мати великий вплив на соціальну нерівність та взаємодію між різними групами людей. [1, с.65-79]

Оксана Кравченко в своїй книзі "Гендер: теорії, методи, дослідження" додає, що гендерне явище є процесом, що може змінюватись з часом та має різні рівні прояву: від індивідуальних переконань та уявлень до законодавчих актів та глобальних політик. [2]

Стаття "Гендерна соціалізація як складова становлення особистості" авторства Наталії Гаврилук зосереджується на розгляді впливу гендерної соціалізації на формування особистості. Гендерна соціалізація означає процес, за яким людина засвоює та усвідомлює стереотипи, ролі, норми та цінності, що відповідають певній статі.

Авторка зазначає, що гендерна соціалізація починається з народження дитини та проходить через усе її життя. Вона залежить від культурних, соціальних, економічних та інших факторів. Через гендерну соціалізацію діти отримують інформацію про те, якими повинні бути хлопчики та дівчатка, які ролі вони повинні виконувати в сім'ї, школі та суспільстві.

Далі в статті розглядається вплив гендерної соціалізації на формування особистості дитини. Зокрема, автор зазначає, що стереотипні уявлення про роль гендеру можуть обмежувати можливості дітей, ставити перед ними штучні

бар'єри та перешкоджати їхньому самовизначенню. Зокрема, це стосується професійного вибору, уподобань та інтересів. [3]

За словами Олени Зеленко, гендерне явище є процесом взаємодії між індивідом та суспільством, який визначається культурними, соціальними та інституційними чинниками. Вона також наголошує на тому, що гендерні стереотипи можуть бути змінені і перервані через активну діяльність громадськості, правозахисних організацій, академічні дослідження та політичні реформи. [4]

Також, згідно з дослідженнями Ірини Павленко, гендерне явище є важливою складовою економічної та політичної нерівності у суспільстві. Вона зокрема стверджує те, що зниження гендерних нерівностей може призвести до поступового зростання економічного розвитку та зменшення бідності у суспільстві. [5]

Отже, гендерне явище є складним та багатогранним питанням, що потребує уваги та дії з боку суспільства, включаючи активну підтримку рівних прав та можливостей для всіх гендерних ідентифікацій.

1.2. Приклади гендерного явища в лексиці української мови

Українська мова має чоловічі і жіночі форми іменників, наприклад, "батько" та "мати", "брат" та "сестра". Це може призводити до гендерної дискримінації, коли жінки не представлені в певних професіях, на теренах науки, культури, техніки, або мають менше можливостей для вираження своєї особистості.

Українська мова має прикметники, які вказують на стать, наприклад, "високий" та "висока". Однак, деякі прикметники можуть мати гендерно забарвлене значення, як наприклад "жіночна робота", що може створювати дискримінаційні стереотипи.

Українська мова має різні форми слів для чоловічої та жіночої статі. Наприклад, дієслова можуть змінюватися в залежності від статі особи, про яку йдеться. Наприклад, "він говорив" та "вона говорила".

Одним з питань гендерного явища української мови є переважний андроцентризм. За підручником «Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей», термін «андроцентризм» має таке визначення: «Ви, мабуть, звертали увагу, що студентами чи викладачами називають і чоловіків, і жінок, а студентками чи викладачками – тільки жінок. Чому можна сказати вчитель – вчителька, лікар – лікарка, але не прийнято утворювати назви посад жінок від слів психолог, медик, політик?»

Таке явище, коли загальний чоловічий рід застосовується на позначення і жінок, і чоловіків, коли вихідною точкою в мові мислиться чоловік, називають мовним **андроцентризмом** (від грецької, andros – чоловік).» [6, с. 118]

На даний момент в українську мову додається все більше і більше слів жіночого роду, *фемінітивів*, для визначення назв посад, професій тощо. Серед них можна визначити такі приклади, як *психологиня, політиkinя, лікарка, мисливиця, критикеса* тощо. Як ми можемо помітити, для професій та посад, які раніше не мали слова жіночого роду, задля соціолінгвістичної рівності почали використовуватися такі суфікси жіночого роду, як *-к-, -ин-, -иц-, -ес-* тощо.

Тому можуть виникнути питання. Хто відповідає за встановлення норм використання загального чоловічого роду для позначення всіх людей? Хто визначає, що жінок в документах потрібно називати викладачками, лікарями і аспірантами, а в паспортах - громадянами, незважаючи на те, що існують відповідні жіночі форми цих слів?

Окрім того, хто створює правила, які тенденції у розвитку мови є природними, а які - штучними? Дані питання вирішуються експертними групами, які складають академічні граматики, словники та освітні програми для шкіл та університетів. Освітні інституції, видавництва та медіа також мають значний вплив на мовну політику.

Усі ці інституції закріплюють норми мови, забезпечують їх поширення і розвиток у суспільстві. Таким чином, вони формують "природний" цикл розвитку мови.

1.3. Варіанти вирішення проблем, пов'язаних з гендерним явищем в українській мові

Українська мова, як і будь-яка мова, відображає соціальні стереотипи і погляди, що відображають культурні практики та стереотипи в суспільстві. Тому існують проблеми гендерного явища в українській мові. Вирішення даної проблеми в будь-якій мові майже неможливе через те, наскільки нерівність між статтями укорінилась у мовах різних народів світу.

Цю проблему намагались вирішити багато науковців та соціолінгвістів. Автори підручника «Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей» запропонували два варіанти вирішення проблеми андроцентризму. Обидва з них мають на меті реформування мовної політики. Дані варіанти виглядають таким чином:

Стратегія фемінізації – стратегія реформування мови, яка полягає в послідовному вживанні фемінітивів і відповідно униканні загального чоловічого роду.

За словами Олени Малахової, «Творення і використання фемінітивів в усіх стилях сучасної української літературної мови, з одного боку, усе ж закріплює на рівні мови і мислення статевий диморфізм, що вже стає предметом критики сучасної гендерної теорії, а з іншого боку є, на нашу думку, необхідним послідовним та логічним кроком на шляху зміни соціокультурної, і слідом за нею мовної норми – як реакції на суспільні зрушення в сучасному світі, мета яких – як мінімум «зробити жінку видимою».» [7, с. 37]

Стратегія нейтралізації – стратегія реформування мови, яка полягає у послідовній нейтралізації граматичного роду, зокрема, завдяки збірним поняттям (студентство), словам спільного роду (бідолаха, невдаха, стилияга, трудяга) або іншим лексичним засобам (наприклад, аудиторія чи когорта – замість читачі і читачки; людина, особа, колега). [6, с. 126]

Українська мова має у своїй системі закінчення та форми слів, які вказують на рід, тому, на нашу думку, стратегія фемінізації та введення нових фемінітивів в

українську мову буде найбільш успішним варіантом вирішення деяких з проблем гендерного явища в українській мові.

В наступному розділі ми розглянемо мови, у які можна більш успішно запровадити стратегію нейтралізації.

Висновки до розділу I

Ми дослідили, що таке гендерне явище, як воно може проявлятися в українській мові та соціокультурні проблеми, які проявляються у вигляді гендерних стереотипів та дискримінації .

Ми побачили, що гендерне явище є серйозним соціокультурним явищем, що гендерна соціалізація розпочинається з раннього дитинства та проходить протягом усього життя. Окрім цього, гендерне явище є процесом взаємодії між індивідом та суспільством, який визначається культурними, соціальними та інституційними чинниками.

Також ми дослідили поняття та *андроцентризму*, його особливості та проблеми, які він може викликати у системі української мови.

Було досліджено та знайдено декілька варіантів вирішення проблеми гендерного явища в українській мові, насамперед реформація мовної політики, яка може передбачати стратегію *фемінізації* або також стратегію *нейтралізації* української мови.

Як результат, через особливості структури української мови, її відмінюваність слів та закінчення, які можуть виявити стать особи, ми вирішили, що стратегію фемінізації буде простіше запровадити в структуру української мови та, до того ж, вона буде більш ефективною у вирішенні проблеми гендерних стереотипів та андроцентризму, насамперед, через те, що до кожного слово чоловічого роду буде також мати відповідник жіночого роду. Це не тільки допоможе позбавитись дискримінаційних гендерних стереотипів щодо «жіночої роботи», «відсутності жінок на керівних посадах» тощо, та водночас допоможе суспільству у повсякденному спілкуванні частіше бачити те, що жінки дійсно приймають активну участь у суспільстві та мають мати рівні до чоловічих умови.

Гендерні стереотипи можуть бути змінені і перервані через активну діяльність громадськості, правозахисних організацій, академічні дослідження та політичні реформи.

Фемінізація допоможе розвинути більш свідоме та рівноправне суспільство. Однак, треба відзначити, що фемінізація мови - це один з можливих способів боротьби з гендерною нерівністю, але вона не є панацеєю і не розв'язує всіх проблем пов'язаних з гендерними стереотипами. Для досягнення рівноправ'я та повної інклюзії, необхідно проводити комплексні заходи на різних рівнях - від освіти та свідомості людей до політичних та правових реформ.

Фемінізація мови може стати важливим кроком у вирішенні гендерних проблем в українському суспільстві, але це потребує багато зусиль та підтримки з боку всіх груп населення та інституцій.

РОЗДІЛ II. ГЕНДЕРНЕ ЯВИЩЕ В ЯПОНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Гендерне явище в англійській мові

Англійська мова є однією з найпоширеніших мов у світі та має велике значення в багатьох сферах життя, включаючи науку, бізнес, культуру та міжнародні відносини. У зв'язку з цим, гендерні питання в англійській мові стають дедалі більш актуальними та важливими.

Гендерне явище в англійській мові охоплює багато аспектів, включаючи вживання різних граматичних форм, стилів та термінології, що відображає різні соціальні ролі та ідентичності. Крім того, гендерна проблематика в англійській мові також стосується взаємодії між мовою та культурою, і впливає на сприйняття та спілкування між людьми з різними культурними та гендерними ідентичностями.

У цьому розділі ми розглянемо різні аспекти гендерного явища в англійській мові, включаючи гендерні відмінності в граматиці та лексиці, вплив культурних стереотипів на вживання мови, а також термінологію, яка використовується для опису гендерної ідентичності та взаємодії між людьми різних гендерних груп.

2.2 Загальна характеристика гендерного явища в англійській мові

Задля того, щоб зробити загальну характеристику гендерного явища в англійській мові, треба спочатку охарактеризувати структуру гендерної граматики англійської мови.

Система граматичного роду, згідно з якою кожен іменник розглядався як чоловічий, жіночий або середній рід, існувала в давньоанглійській мові, але вийшла з ужитку в середньоанглійський період; тому сучасна англійська мова здебільшого не має граматичного роду.

В граматиці англійської мови родові забарвлення, в основному, мають лише іменники та займенники, тому на даний момент активно запроваджується стратегія нейтралізації.

Таблиця 1: Рекомендації щодо вживання гендерно-нейтральних конструкцій та назв [6, с. 126]

Рекомендовано уникати	Рекомендовано вживати
Man Manpower Man-made Man in the street	Human beings, woman and man, person Workforce, staff, human resources Artificial, constructed, fabricated, handmade Average person, ordinary people
Chairman Policeman Fireman Businessman	Chairperson, coordinator Police officer Fire fighter Business person, business executive
Actress Waitress Stewardess	Actor Waiter, server Flight attendant
Girls in the office Ask my girl	Secretaries, office assistants Ask my secretary/assistant
The student may exercise his right to appeal. He must do so before the due date.	The student may exercise her/his (their) right to appeal. She/he (they) must do so before the due date.
Lecturers have wives and children to support. Henry Lee is a prominent engineer and his wife Ann is a stunning redhead.	Lecturers have families to support. The Lees are an attractive couple. Henry is a handsome blond and Ann is a stunning redhead. The Lees are highly respected in their field. Ann is a noted accountant and Henry is a prominent

	engineer.
--	-----------

Як видно з таблиці, англійська мова, позбавлена граматичної категорії роду, розвинула стратегію нейтралізації, тобто уникнення будь-яких форм, що вказують на стать у назвах професій та занять. Наприклад, усі слова із коренем *man* (чоловік) послідовно заміщені на *person* (людина), замість *policeman* чи *fireman* пропонують вживати *police officer* і *firefighter*, замість *sportsman* вживають *athlete*; замість займенників *he* і *his* на позначення людини загалом уживають або паралельні форми *she/he*, *they*, або ж виключно жіночі форми *she* і *her*. [6, с. 126-127]

Заради того, щоб вирішити проблему дискримінації прав жінок та сексуальних меншин, комітет Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO) пропонує альтернативні способи звертання до людей або їх опису. Наприклад, слово «*mothering*» рекомендовано замінити на «*parenting*», «*nurturing*», «*child-rearing*», «*childcare*», «*affection*», «*mollycoddling*», «*fussing*»; а «*housewife*» на «*homemaker*», «*consumer*», «*customer*» або «*shopper*». Такі лексичні одиниці, що не вказують на гендер або стать особи, про яку йдеться, є гендерно нейтральними, на відміну від гендерно маркованої лексики, що акцентує на цьому увагу. [8]

Ще одна особливість англійської мови полягає в тому, що у неї наявний універсальний гендерно-нейтральний займенник *they*, який можна використовувати для осіб чоловічого та жіночого роду не тільки в множині, а і в однині. До того ж, *they* за написанням та вимовою набагато зручніший та більш універсальний, аніж використання словосполучення з займенників *he or she*, *he/she*, які за своєю конструкцією та використанням можуть бути занадто незручними, громіздкими та у випадках, коли дану конструкцію треба використовувати у текстах декілька разів поспіль, він буде виглядати незграбно та буде важко сприйматися читачами. Окрім цього, *he or she* та *he/she* можуть використовуватись тільки для визначення чоловіків, жінок або коли ми не знаємо, як звернутися до людини, однак *he or she* та *he/she* не відображають повної

картини гендерів, бо фокусуються тільки на двох статях та не зможуть ідентифікувати трансгендерів, агендерів та інших учасників ЛГБТ-спільноти.

Альтернатив до "він" і "вона" – безліч. Стаття про гендерно-нейтральні займенники в англійській Вікіпедії наводить 14 "нетрадиційних займенників" англійської мови, хоча три з них – варіанти "ze". Однак інші веб-ресурси небінарної спільноти пропонують сотні додаткових варіантів.

Деякі з них походять з інших мов – наприклад, "sie" - натхненне німецької мовою; інші – з художньої літератури. Зокрема "ze" і "per" – займенники з утопії майбутнього, яку описує Мардж Пірсі у феміністичному фантастичному романі "Жінка на краю часу" (1976). Ще інші займенники почерпнуті з рослинного чи тваринного світу або від міфічних істот, з якими особа може себе ототожнювати.

Денніс Берон, лінгвіст з Університету Іллінойсу, склав каталог десятків гендерно-нейтральних займенників, багато з яких – зокрема "ip", "nis" і "hiser" – згадувались ще у XIX ст.

Пан Берон вважає, що гендерно-нейтральний прийменник не матиме успіху, та нові винаходи, такі як "ze", навряд чи приживуться. Але і він, і Саллі Макконнелл-Гінет, професор мовознавства з Корнелльського університету, яка досліджує зв'язки між гендером, сексуальністю і мовою, пророкують шанси на успіх займеннику "вони" (they) у функції однини. [9]

2.3 Аналіз інклюзивних нововведень у систему англійської мови

Інклюзивні займенники - це займенники, які використовуються для включення людей з різними статевими ідентичностями та уникнення статевих розбіжностей у мові. Деякі з них включають "*they/them/their*", "*ze/hir/hirs*", "*xe/xem/xyrs*" та інші. Використання цих займенників може допомогти уникнути використання традиційних займенників, таких як "*he/him/his*" та "*she/her/hers*", які можуть бути обмежувачами для людей, які ідентифікуються як нон-бінарні, трансгендерні або іншої статевої ідентичності.

Однак, деякі люди вважають, що використання інклюзивних займенників може бути незручним та складним для розуміння. Наприклад, деякі люди можуть не знати, як правильно вимовляти чи використовувати ці займенники, що може

призвести до неправильного використання мови. Деякі критики також вважають, що використання інклюзивних займенників є штучним та не потрібним.

На жаль, поки що не існує стандартизованого підходу до використання інклюзивних займенників у мові, тому вони залишаються дискусійною темою. Однак, дедалі більше людей, особливо молоді, починають використовувати інклюзивні займенники, що свідчить про зростаючу популярність цієї практики.

Зараз в англійську мову намагаються запровадити займенники-неологізми. Це робиться з метою інклюзивності людей, які не ідентифікуються як "*he/him/his*" або "*she/her/hers*".

У 1789 році Вільям Г. Маршалл зафіксував існування діалектного англійського епіцедентного займенника в однині *ou*: "*Ou will*" виражає або *він буде*, або *вона буде*, або *воно буде*". Маршалл виводить *ou* від середньоанглійського епіцедента *a*, який використовував англійський письменник XIV століття Джон Тревіса, і OED та Словник англійських діалектів Райта підтверджують вживання *a* для *він*, *вона*, *воно*, *вони* і навіть *я*.

У 1770 році Роберт Бейкер запропонував використовувати "*one, ones*" замість "*one, his*", оскільки не було еквівалента "*one, hers*". Інші поділяли цю думку в 1868, 1884, 1979 і навіть зараз. Інші протягом усього цього періоду не погоджувалися, вважаючи це занадто педантичним. [10, с. 4]

Ще одним варіантом займенників-неологізмів є гендерно-нейтральний займенник *ze/hir/hirs*. Він може одразу замінити *he/she/it/they*. Його можна використовувати за прикладом даного речення: *Xena is eating hir meal because ze is hungry*.

Ще одним запропонованим варіантом є доволі радикальне рішення – позбавитись усіх займенників та замість них просто відмінювати імена. Даний варіант дуже близький за своїм використанням до використання імен в японській мові, про яке буде написано далі. Тобто, якщо, наприклад, у нас є ім'я *John*, то на прикладі відмінювання *they, them, their, theirs, themself/themselves* воно за цим варіантом буде видозмінюватися, як *John, John, John's, John's, John's self*. Якщо ми повернемося до попереднього речення (*Xena is eating hir meal because ze is*

hungry), то воно буде виглядати таким чином: *Xena is eating Xena's meal because Xena is hungry*. Цей варіант є дуже прагматичним, зручним та може вирішити проблему неправильного використання займенників, однак, на нашу думку, він не здобуде популярності через постійне повторення імені та подальшу громіздкість письма, особливо, коли людина згадується декілька разів.

За інформацією з Pew Research (2019), Серед американців віком від 18 до 29 років приблизно шість із десяти (61%) кажуть, що почуватимуться дещо або дуже комфортно, використовуючи гендерно-нейтральний займенник на позначення когось, якщо їх про це попросять. Для порівняння, приблизно половина людей у віці від 30 до 49 років (52%) і від 50 років і старше (48%) висловлюють впевненість у комфорті.

Близько двох третин демократів (66%) кажуть, що їм було б дещо або дуже комфортно використовувати ці займенники, якщо їх про це попросять, порівняно з 34% республіканців. Партійні розбіжності існують і серед молоді: Приблизно сім з десяти демократів у віці від 18 до 29 років (72%) кажуть, що їм було б комфортно звертатися до інших за допомогою небінарних займенників, порівняно з 44% республіканців у цій віковій групі. [14]

2.4. Аналіз коментарів проти використання нових займенників в англійській мові

Імплементация нових слів та правил у мову – це важкий процес, який потребує багато часу та зусиль. Окрім цього, запровадження будь-якої зміни у сформовану систему мови обов'язково зустрінуть з критикою. Імплементация нових займенників у систему англійської мови не є виключенням. Зараз ми проаналізуємо декілька прикладів критики у сторону даних змін та перевіримо їх валідність.

Арва Магдаві з The Guardian [11] заявила, що раніше займенникам приділяли мало уваги. Однак останніми роками вони стали наріжним каменем культурних війн. Але коли гендер настільки складний і особистий, чи існує така річ, як "проста" перевірка займенників?

Вона також додала, що «Активно заявляючи про себе як про "*she/her*", створюється враження, що вся моя ідентичність пов'язана з моїм гендером, що здається регресивним.»

Щодо використання *they/them* в однині вона прокоментувала таким чином: «Це може здатися акуратним способом уникнути проблем із займенниками, але він є редуктивним. Професорка Грейс Лавері з Каліфорнійського університету в Берклі зазначає, що "люди за межами транс-спільноти схильні вважати, що "*they*" - це загальне поняття, але це не так. Для багатьох транс- і небінарних людей поняття "вони" має дуже конкретне і відмінне значення. Я не думаю, що це узагальнюючий термін. Крім того, для бінарних транс-людей "*they*" часто є місцем, де ми застрягаємо - люди, готові визнати частину нашої трансгендерності, але не всю. Заздалегідь припускати займенники, навіть нейтральні, може призвести до значних проблем".»

Кристина М. Сяо з The Harvard Crimson [12] висловила те, що вона повністю підтримує використання гендерних займенників, та що заявляючи про використання уподобаних гендерних займенників, можна зменшити ймовірність випадкового, але все ж болісного вживання неправильного займенника, і нормалізація обміну займенниками підкреслює факт того, що у всіх є уподобані займенники, а не лише у транс- та небінарних осіб.

До того ж, вона додала, що «для тих, хто закритий щодо своєї гендерної ідентичності, обов'язкові проголошення займенників можуть поставити людей у незручне становище, коли їм доведеться або розкритися раніше, ніж вони будуть готові, або збрехати і відчувати неймовірну дисфорію. І хоча приховування займенників може призвести до того, що інші ненавмисно неправильно сприйматимуть вас, дисфорія, спричинена власною поведінкою, - це зовсім інший звір, який, залежно від людини, може бути болючішим, ніж неправильне сприйняття гендеру».

«Тут немає однозначного рішення» ... «Будь-яке запропоноване рішення цієї проблеми балансування поставить певну частину транс- та небінарної спільноти в незручне становище. Тому, хоча ми можемо запроваджувати

уподобані займенники з найкращими намірами по відношенню до наших транс- та небінарних друзів, ми повинні пам'ятати, що спільне використання бажаних гендерних займенників не є однозначним благом».

Хоча вживання займенників еволюціонує, як і вся мова, це природно, студентів навчають, що займенники є основою мови, і це може викликати дискомфорт, коли правила їх вживання починають змінюватися. "Коли відбуваються зміни, це може здаватися набагато фундаментальнішим, - пояснює лінгвіст Бен Зіммер, - і це, вочевидь, призводить до сильної зворотної реакції". [13]

Як ми можемо побачити, люди не люблять зміни, навіть якщо вони логічні, мають наукове підґрунтя та можуть вирішити ту чи іншу проблему, пов'язану з гендерним явищем чи системою мови взагалі.

Імплементация будь-яких змін потребує багато часу, і, на нашу думку, єдиним способом успішного запровадження є постійне використання неологізму або нової форми/конструкції у статтях, газетах. Інтернеті, новинах, сфери розваг, художній літературі та у повсякденному житті.

Якщо постійно чути нову конструкцію, вона поступово стане все більш і більш звичною та комфортною у використанні у повсякденному житті. Коли конструкція досягне цього етапу, можна вважати, що вона зможе успішно буде офіційно запроваджена у систему мови.

Тема гендеру є дуже емоційною, тому імплементация нового гендерно-нейтрального займенника є настільки проблематичною та складною. Новий займенник може виглядати «ненатурально» та «вимушено», та проблему відмови від нових займенників можна побачити, як У вісімнадцятому столітті граматисти почали попереджати, що *they* в однині є помилкою, тому що займенник множини не може приймати попереднє значення однини. Вони явно забули, що однина *you* була займенником множини, який також став однинною. *You* функціонував як ввічлива форма однини протягом століть, але в сімнадцятому столітті однина *you* замінила *thou, thee* і *thy*, за винятком деяких діалектних форм. Ця зміна зустріла певний опір. У 1660 році Джордж Фокс, засновник квакеризму, написав цілу

книгу, в якій називав ідіотом або дурнем кожного, хто використовував *you* в однині. А граматисти вісімнадцятого століття, такі як Роберт Лоут і Ліндлі Мюррей, регулярно перевіряли учнів на вживання *thou*, як однину і *you*, як множину, незважаючи на те, що учні використовували *you* в однині, коли їхні вчителі не бачили, а вчителі використовували *you* в однині, коли їхні учні не бачили. Той, хто говорив *thou* і *thee*, вважався дурнем та ідіотом, або квакером, або принаймні безнадійно застарілим. [15]

2.5. Гендерне явище в японській мові

Японська мова кардинально відрізняється від розглянутих раніше української та англійської мови. Цьому сприяють такі фактори, як наявність ієрогліфічної системи, темо-ремна структура побудування речень та соціокультурне і історичне становище в самій країні. Гендерне явище у японській мові досить складне і пов'язане зі специфічними культурними та соціальними нормами Японії.

Гендерне явище можна помітити в наявності різних специфічних конструкцій та слів, які можуть використовуватися певною статтю чи гендером. Прикладом цього є «чоловіча» і «жіноча» мови: 女言葉 [onnakotoba] та 男言葉 [otokokotoba]. Вони передбачають використання різних займенників, форм дієслів, часток та ступенів ввічливості. Наразі вони є дещо стереотипними, і в сучасній Японії гендерна дихотомія та суворе слідування певним формам чоловічої або жіночої мови майже не спостерігається у живому спілкуванні, однак 女言葉 [onnakotoba], 男言葉 [otokokotoba] та 役割後 [yakuwarigo] (мова ролей; конструкції, які використовуються певними професіями, групами людей чи кастами населення) можуть використовуватися в художній літературі та медіа, як допоміжний інструмент для того, щоб читачі або глядачі могли одразу зрозуміти, яка стать у персонажа, яка їх професія чи соціальний статус.

Окрім того, гендерне явище можна спостерігати і в японській лексиці та ієрогліфіці, що ми проаналізуємо в наступному підрозділі.

2.5.1. Лексика, ієрогліфи та гендер: гендерована мова в японських словах

Ієрогліфи японської мови, канджі (漢字), складаються з ключів (部首 [bushu]), 214 яких налічується у системі японської мови. Канджі можна розділити на чотири основні групи відповідно до того, як вони утворюються: 象形文字 [shōkeimoji] (піктограми), 指示文字 [shijimoji] (знаки), 会意文字 [kaimoji] (канджі з комбінаціями значень) та 形声文字 [keiseimoji] (канджі з комбінаціями значення та звуку). 形声文字 [keiseimoji] - це канджі, що складаються з двох або більше компонентів, один з яких представляє звук, а інший - значення, і вони складають більшість канджі у щоденному використанні. [16]

В ієрогліфах можуть використовуватися 男 [otoko] (чоловік), 士 [shi] (самурай, чоловік, джентльмен) та 女 [onna] (жінка), які створюють різні слова з гендерним забарвленням. Прикладами таких слів є 勇ましい [isamashii] (мужній, хоробрий), 妻 [tsuma] (дружина) тощо.

В японській мові до сих пір використовуються стереотипні слова, які відображають нерівність чоловіків, жінок та небінарних осіб у соціумі. Один з суперечливих прикладів – це різні варіанти слова «дружина», а саме найпоширеніший варіант 妻 [tsuma], 奥さん [okusan], який використовується, коли ми позначаємо дружину співрозмовника, неформальний варіант, який може використовуватися для дружини мовця чи співрозмовника, 女房 [nyoubou], також неформальний варіант з таким же використанням かみさん [kamisan] та дуже спірні, проблематичні та навіть трохи недоречні 家内 [kanai], який використовується для позначення дружини мовця та 嫁 [yome], який може позначати або невістку, або молоду дружину.

В чому ж полягає проблема з використанням слів 家内 [kanai] та 嫁 [yome]? По-перше, якщо розібрати слово 家内 [kanai], то воно дослівно може мати значення, як «та, що всередині дому». Ієрогліф 嫁 [yome] складається з двох частин: 女 (жінка) та 家 (дім, будинок). Ці слова відображають соціальну

нерівність серед чоловіків та жінок, а також патріархію у японському суспільстві, де жінки до сих пір вважаються лише господинями та матерями.

Гендерна нерівність - це проблема, яка вперто стоїть перед Японією. Вона посіла 120 місце зі 156 країн у Глобальному індексі гендерного розриву (GGI) Всесвітнього економічного форуму за 2021 рік, який вимірює розрив між чоловіками та жінками у політичному представництві, розширенні економічних можливостей, освіті та охороні здоров'я. Це ставить Японію на останнє місце серед розвинених країн світу.

У 2006 році, коли вперше було опубліковано Звіт, Японія посідала 79 місце зі 115 країн, тоді як Франція і Бангладеш - 70 і 91 відповідно. Франція та Бангладеш поступово скорочували свої гендерні розриви, збільшивши їх до 16 та 65 до 2021 року. Японія не наслідувала тенденцію інших країн - навіть тих, які не вважаються "розвиненими демократіями" - у подоланні гендерного розриву. [18]

Одним із ключових факторів є те, що традиційні гендерні ролі все ще переважають, значно зменшуючи кількість жінок на керівних посадах.

"Історично склалося так, що після Другої світової війни заохочувалося поєднання працюючого чоловіка, який присвячує своє життя компанії, і матері-домогосподарки", - пояснює Хірокі Комазакі, засновниця і генеральна директорка неприбуткової організації Florence, яка виступає за рішення, що допомагають працюючим батькам. [17]

Через стереотипність і недоречність використання 家内 [kanai] та 嫁 [yome] у сучасному суспільстві, молодь намагалась створити більш нейтральний та поважний варіант слова «дружина», а саме запозичене і перетворене з англійської «wife» слово ワイフ [waifu]. Це гайрайго (слово в японській мові, яке було запозичено з англійської чи з інших європейських мов), яке спочатку використовувалось з метою більш поважного і менш стереотипного позначення дружин, однак слово набуло популярності, як сленг для позначення улюбленого персонажа жіночого роду з аніме, манги чи інших форм медіа, тому наразі не використовується для первісної мети, а саме позначення дружин, яке не було б

настільки стереотипним та наближеним до патріархальної системи, як 家内 [kanai] та 嫁 [yome].

2.6. Чоловіча, жіноча та інші види гендерованої мови в японській мові

Як ми розглянули на початку аналізу гендерного явища в японській мові, в системі японської мови існують 女言葉 [onnakotoba] (жіноча мова), 男言葉 [otokokotoba] (чоловіча мова) тощо.

女言葉 [onnakotoba] передбачає більш м'яку, ввічливу, та витончену форму мовлення. Хоча думка про те, що жіноча мова бере свій початок з давніх часів, є досить поширеною, насправді цей стиль мовлення має свої корені у більш пізній історії Японії. За деякими оцінками, жіноча мова почала розвиватися в період Едо (1603-1868), коли жінки з вищого класу стали вивчати "класичну японську" (文語 [bungo]), яка була використовувалася в літературі та офіційних документах. Завдяки цьому, жінки почали розвивати свій власний стиль мовлення, який відрізнявся від "чоловічої мови" того часу.

Однак, жіноча мова стала більш поширеною в ХХ столітті, коли жінки стали більш активно включатися в громадське життя та ринок праці. Якщо в 1950-х роках жінки складали меншість серед працюючих, то в 1990-х їх вже стало більше половини.

Одним з основних принципів жіночої мови є використання менш прямого мовлення та ввічливих виразів, що робить його більш витонченим та ввічливим порівняно з чоловічою мовою. Наприклад, у жіночій мові можна зустріти використання запитань замість наказів, а також вживання форм дієслів та займенників, які вказують на більш високий ступінь ввічливості та поваги до співрозмовника.

Іншою важливою особливістю жіночої мови є використання жіночих слів, які можуть змінюватися в залежності від соціального статусу співрозмовника. Наприклад, жінки можуть використовувати різні слова для позначення "я", залежно від ступеня ввічливості, що потрібний у конкретній ситуації. Прикладами

різних займенників "я" є: 内 [uchi], неформальний варіант, який зазвичай використовується підлітками, 私 (わたし) [watashi], формальний варіант слова "я", який вважається трохи жіночним, 私 (わたくし) [watakushi], який є більш формальним видом попереднього варіанту та あたし [atashi], найжіночніше та найбільш м'яке "я".

Однак, не всі жінки використовують жіночу мову, і це не є обов'язковим для жінок усіх соціальних верств. Деякі жінки віддають перевагу чоловічій мові або використовують комбінацію різних стилів мовлення, залежно від ситуації та контексту.

Розглянемо приклади жіночої мови в японській мові. За приклад для видозмінення візьмемо речення: 私、お腹が空いた。 [watashi, onaka ga suita] (я голодний).

У варіанті жіночої мови воно буде виглядати так:

私、お腹空いたわ。 [watashi, onaka suitawa] (я голодна).

Є три ознаки, які відносять це речення до сфери 女言葉. По-перше, це займенник 私 [watashi], який вважається жіночим родом, коли вживається у невимушеному контексті. По-друге, ми маємо завершальну частку речення わ. Коли вона вимовляється з висхідною інтонацією, це ще один типовий маркер жіночої мови. Нарешті, ми маємо уникнення вульгарних термінів, таких як 腹減った [onaka hetta], що також означає "голодний". У цьому традиційному погляді на жіночу мову очікується, що жінки обиратимуть більш ввічливий та вишуканий варіант. У цьому випадку мовець використовує お腹空いた [onaka suita], який, як бачимо, містить почесний префікс お~ і є більш ввічливим варіантом. [18]

Чоловіча мова (男言葉 [otokokotoba]) зазвичай асоціюється з маскуліністю, напористістю та грубістю. Порівняно з жіночою мовою, він отримав набагато менше негативної уваги протягом історії. Замість того, щоб розглядати його як спосіб, у який говорять чоловіки, його розглядають радше як лінгвістичний ресурс, який чоловіки мають у своєму розпорядженні, коли їм потрібно "проявити" свою маскуліність. Однак, як ми побачимо далі, це радше стереотип,

ніж реальне уявлення про те, як використовується цей стиль мовлення. Характеристики чоловічої мови в основному протилежні до жіночої.

Розглянемо це на прикладі того ж речення (私、お腹が空いた。[watashi, onaka ga suita] (я голодний)):

У чоловічій мові це буде виглядати так:

俺、腹減ったぜ。[ore, hara hetta ze] (я голодний);

Хоча це речення ідентичне за значенням до наведеного вище прикладу з жіночою мовою, воно має зовсім інший зміст. Займенник 俺 у стандартній японській мові сильно асоціюється з маскуліністю. Аналогічне відчуття має частка ぜ, що завершує речення. Мабуть, найбільш визначальною рисою чоловічої мови є використання "вульгарних" слів і фраз. У цьому випадку ввічливе お腹空いた [onaka suita] (голодний) замінюється на грубіше як 腹減った [onaka hetta], яке, окрім відтінку, є синонімом. [18]

Деякі лінгвісти також запропонували позначення «чоловічої» та «жіночої» мов, як «груба» і «витончена» мови. За своїм використанням 女言葉 [onnakotoba] (жіноча мова) і 男言葉 [otokokotoba] (чоловіча мова) в живому спілкуванні не є «соціальними кишнями», в які чоловіки та жінки мають заходити та використовувати лише їх в своєму спілкуванні. Насправді чоловіки можуть використовувати «витончену» мову, водночас як жінки можуть бути грубими у живому спілкуванні та бесідах.

Окрім цього, гендерне явище в японській мові збагачують займенники. Можна знайти займенники для кожної статі, віку, статусу та формальності ситуації, в якій вони можуть використовуватись.

Розглянемо займенники першої особи за ступеню формальності та частотою використання.

Найвідоміший та найпоширеніший формальний займенник першої особи – це 私 (わたし) [watashi]. У формальній ситуації його використовують всі, але у неформальних обставинах він може звучати м'яко та жіночно.

Більш формальний варіант 私 (わたし) [watashi] – це 私 (わたくし) [watakushi]. У неформальній ситуації він може звучати ненатурально і дивно, тому там він майже не використовується.

Наступний формальний займенник першої особи однини – це 我 [ware]. Він в основному використовується чоловіками і є дещо застарілим. Він звучить дуже скромно і ввічливо. В живій розмові майже не використовується, але його можна побачити в медіа та обкладинках книжок.

Менш формальним займенником, який зазвичай використовується хлопцями та чоловіками є 僕 [boku]. Здебільшого використовується молодими чоловіками або для того, щоб звучати по-дитячому і по-хлопчачому.

Кажучи про меншу формальність, жіночим варіантом менш формального займенника першої особи однини є あたし [atashi]. Використовується жінками в неформальній мові, щоб звучати мило і по-дитячому. Ніколи не використовується на письмі. Здебільшого використовується молодими жінками. あたし [atashi] також може звучати настирливо і з сильним характером.

Іншим неформальним займенником, який використовується переважно жінками, є あたくし [atakushi]. Він походить від займенника 私 (わたくし) [watakushi], але через його видозмінення, він втратив свою формальність.

Застарілим неформальним варіантом займенника, який використовується старшими чоловіками, є 儂 [washi]. Він зазвичай використовується у західних діалектах та для стереотипного позначення чоловіків похилого віку у медіа.

Більш неформальним варіантом займенника першої особи однини, який використовується чоловіками, є 俺 [ore]. Здебільшого використовується серед друзів та родини. Несе в собі дуже маскулінне відчуття та вважається дещо хвалькуватим.

Підлітками, особливо дівчатами, часто використовується неформальний займенник першої особи 家 або 内 [uchi]. Означає "свій". Часто використовується в західних діалектах, особливо в діалекті кансай. Зазвичай пишеться каною. Також використовується в менш офіційному діловому мовленні для позначення "наша компанія".

Гендерно-нейтральним та, за своєю структурою, також нейтральним займенником є 自分 [jibun]. Буквально, "себе"; вживається як зворотний або особовий займенник. Може передавати відчуття відстані, коли використовується в останньому випадку.

Як і в запропонованому варіанті у англійській мові, в японській мові можна використовувати своє ім'я як займенник першої особи однини. Використовується маленькими дітьми та молодими жінками; вважається милим і дитячим. [20]

Проблемним в японській мові є займенник третьої особи множини «вони», 彼ら [karera]. Він походить від займенника третьої особи однини 彼 [kare] (він), однак варіанту «вони» до 彼女 [kanojo] (вона), як, за логікою побудування, було б 彼女ら [kanojora], не існує. Це один з прикладів андроцентризму в японській мові, який, у порівнянні з українською мовою, не настільки укорінений у саму систему мови, і додати за допомогою мовної реформи жіночий або гендерно-нейтральний варіант «вони» набагато легше, ніж повністю перебудувати мову, кожний іменник якої має рід.

Іншу проблему гендерного явища в японській мові можна помітити у назвах посад та професій. Зазвичай назви посад будуються за допомогою додавання спеціальних суфіксів (家 [ka], 屋 [ya], 士 [shi], 婦 [fu], 兵 [hei], 者 [sha], 員 [in] тощо) до назв професій. Таким чином створюються такі назви професій, як 作家 [sakka] (письменник/письменниця), 医者 [isha] (лікар/лікарка) тощо. Деякі назви професій мають і чоловічий, і жіночий варіант, як, наприклад, 弁護士 [bengoshi] (юрист) та 弁護士婦 [bengofu] (юристка). Однак, в деяких випадках, аналогів на іншу стать поки не існує, що може бути проблемою та причиною гендерних стереотипів. Наприклад, таким словом є 主婦 [shufu] (домогосподарка). Чоловічого чи гендерно-нейтрального варіанту цього слова не існує.

Якщо говорити про варіанти вирішення проблеми гендерного явища в японській мові, ми можемо запропонувати декілька варіантів. По-перше, зробити усі назви професій гендерно-нейтральними, використовуючи, наприклад, суфікс 家 [ka] замість гендерованих та приналежних чоловічій та жіночій особам 士 [shi] та 婦 [fu]. Так вирішиться проблема стереотипів у певних професіях і вони

зробляться більш відкритими для усіх гендерів. По-друге, треба зробити жіночий та гендерно-нейтральний варіанти для займенника «вони» та інших, де таких варіантів поки не існує.

Висновки до розділу II

Ми дослідили види особливості гендерного явища в англійській та японській мовах. Задля того, щоб зробити загальну характеристику гендерного явища в англійській мові, Ми спочатку охарактеризувати структуру гендерної граматики цих мов.

Також, ми з'ясували, що стратегія нейтралізації активно впроваджується в англійській граматиці з метою зменшення родового забарвлення, яке, зазвичай, властиве лише іменникам та займенникам. Англійська мова застосовує стратегію нейтралізації для уникнення використання будь-яких форм, що вказують на рід у назвах професій та занять, з метою боротьби з дискримінацією прав жінок та сексуальних меншин. Замість слів з коренем "man", які вказують на чоловічу стать, рекомендується вживати слова, що нейтралізують рід, наприклад, "person", "officer" тощо. Крім того, для опису людей UNESCO рекомендує використовувати гендерно нейтральну лексику, яка не вказує на гендер або стать, наприклад, "parenting" замість «mothering». Ці заходи допомагають зменшити дискримінацію та підтримують рівність прав між різними групами людей.

Ми проаналізували, що англійська мова має універсальний гендерно-нейтральний займенник "they", який може використовуватися як для чоловіків, так і для жінок, а також для інших учасників ЛГБТ-спільноти. Використання інших гендерно-нейтральних займенників, таких як "ze" або "per", не є популярним серед дослідників мови, і на їхню думку, вони не зможуть замінити "they". Однак, існує безліч інших гендерно-нейтральних займенників, які можуть використовуватися в англійській мові, включаючи варіанти з інших мов або тваринного світу.

Інклюзивні займенники - це займенники, які використовуються для включення людей з різними статевими ідентичностями та уникнення статевої розбіжностей у мові. Їх використання може бути незручним та складним для

розуміння, але дедалі більше людей починають використовувати їх, що свідчить про зростаючу популярність цієї практики. На жаль, поки що не існує стандартизованого підходу до їх використання, і це залишається дискусійною темою. Також існують інші спроби створити займенники-неологізми з метою інклюзивності людей, які не ідентифікуються як "he/him/his" або "she/her/hers". У минулому також були запропоновані альтернативні займенники, але їх використання не стало загальноприйнятим.

Окрім цього, ми побачили, що імплементація нових займенників буде зустріта з супротивом. Зміни потребуватимуть багато часу та повторення інформації до населення.

Японська мова відрізняється від української та англійської мов за наявністю ієрогліфічної системи та темо-ремною структурою побудови речень. Гендерне явище у японській мові складне та пов'язане з культурними та соціальними нормами Японії, і виявляється в наявності різних конструкцій та слів, які можуть використовуватися певною статтю чи гендером. У сучасній Японії гендерна дихотомія та суворе слідування певним формам чоловічої або жіночої мови майже не спостерігається у живому спілкуванні, але деякі конструкції можуть використовуватися в художній літературі та медіа як допоміжний інструмент.

Ми дослідили, що у японській мові ієрогліфи складаються з ключів і можуть бути розділені на чотири основні групи. Використання стереотипних слів у японській мові може відображати соціальну нерівність між чоловіками та жінками, що стосується їх ролі в суспільстві. Деякі слова, такі як 家内 [kanai] та 嫁 [yome], можуть відображати патріархальні стереотипи та нерівність.

У японській мові існує різниця між жіночою та чоловічою мовою, проте жіноча мова не має своїх коренів у давнині, а розвивалася в епоху Едо. Жіноча мова відрізняється від чоловічої більш м'якою, ввічливою та витонченою формою мовлення, з використанням форм, що вказують на високий ступінь ввічливості та поваги. Жінки можуть використовувати різні займенники для позначення "я", залежно від ступеня ввічливості. Не всі жінки використовують жіночу мову, і це не є обов'язковим. Чоловіча мова зазвичай асоціюється з маскуліністю та

грубістю. Використання різних стилів мовлення залежить від ситуації та контексту.

У японській мові існує багато займенників першої особи за ступенем формальності та частотою використання. Найбільш відомий та поширений формальний займенник першої особи - це 私 [watashi], існують менш формальні варіанти, такі як 我 [ware], 僕 [boku], あたし [atashi], あたくし [atakushi], 俺 [ore] та 俺 [washi], кожен з яких має свої особливості в використанні та відтінки значень. Наприклад, 私 [watashi] використовується у всіх ситуаціях, а あたし [atashi] - у неформальній мові, щоб звучати мило і по-дитячому.

Нарешті, ми також дослідили та проаналізували варіанти вирішення проблем гендерного явища в японській мові, як, наприклад, нейтралізацію назв професій та посад, а також імплементацію нових «вони» для жіночого роду чи гендерно-нейтральний варіант.

ВИСНОВКИ

У даній роботі ми охарактеризували гендерне явище у трьох мовах, а саме українській, англійській та японській. Використовуючи описовий та порівняльний метод дослідження, ми проаналізували особливості та проблемні ситуації в усіх трьох мовах.

Окрім цього, ми знайшли подібності у цих мовах, особливо порівнюючи системи та теоретичні нововведення у лексику цих мов.

Ми провели дослідження гендерного явища та його проявів українською мовою та соціокультурному контексті. Наші дослідження показали, що гендерне явище є серйозною соціокультурною проблемою, яка починається з дитинства та впливає на усе життя. Це явище є результатом взаємодії між індивідом та суспільством, що визначається культурними, соціальними та інституційними факторами.

Крім того, ми проаналізували поняття андроцентризму та його особливості, які можуть призводити до проблем у системі української мови. Ми знайшли декілька варіантів розв'язання проблеми гендерного явища української мови, серед яких можлива реформа мовної політики з використанням стратегії фемінізації або нейтралізації мови.

Враховуючи особливості структури української мови, зокрема її відмінюваність слів та закінчення, які можуть вказувати на стать особи, ми прийшли до висновку, що фемінізацію мови варто впроваджувати безпосередньо у її структуру. Це буде більш ефективним способом боротьби з гендерними стереотипами та андроцентризмом, оскільки кожному слову чоловічого роду буде відповідати відповідне слово жіночого роду. Це не тільки допоможе знищити дискримінаційні гендерні стереотипи, такі як «жіноча робота» та «відсутність жінок на керівних посадах», але й надасть людям змогу бачити, що жінки дійсно приймають активну участь у суспільстві та повинні мати рівні можливості з чоловіками.

Щоб змінити гендерні стереотипи, потрібна активна участь громадськості, правозахисних організацій, проведення наукових досліджень та політичних реформ. Окрім цього, фемінізація мови може стати важливим кроком у цьому процесі, але вона не є панацеєю та не розв'язує всіх проблем пов'язаних з гендерними стереотипами. Щоб досягти повної рівності та інклюзії, необхідно проводити комплексні заходи на різних рівнях - від освіти та свідомості людей до політичних та правових реформ.

Ми провели дослідження гендерної граматики англійської та японської мов і виявили деякі особливості, пов'язані з використанням рідних слів. У англійській мові, для уникнення дискримінації, використовуються стратегії нейтралізації, такі як використання слова "*person*" замість "*man*" для опису професій або занять. Крім того, рекомендується використовувати гендерно-нейтральну лексику, таку як "*parenting*" замість "*mothering*". Ці заходи сприяють зменшенню дискримінації та підтримують рівність прав між людьми різних груп.

Англійська мова також має універсальний гендерно-нейтральний займенник "*they*", який може використовуватися для всіх гендерних груп. І хоча існують інші гендерно-нейтральні займенники, такі як "*ze*" або "*per*", вони не так популярні серед дослідників мови. Однак, також існують інші варіанти з інших мов або тваринного світу, які можуть бути використані для досягнення гендерної нейтральності в мові.

Ми з'ясували, що інклюзивні займенники є займенниками, які використовуються для уникнення статевої розбіжностей у мові. Використання цих займенників може бути складним і незручним для розуміння, але їх використання зростає, що свідчить про зростаючу популярність цієї практики. На жаль, немає стандартизованого підходу до використання інклюзивних займенників, що залишає це питання дискусійним. Крім того, існують інші спроби створити займенники-неологізми для інклюзивності людей, які не ідентифікуються як "*he/him/his*" або "*she/her/hers*". У минулому були запропоновані альтернативні займенники, але їх використання не стало загальноприйнятим. Однак важливо зазначити, що впровадження нових

займенників може зіткнутися зі супротивом та потребуватиме часу та повторення інформації до населення.

У порівнянні з українською та англійською мовами, японська має ієрогліфічну систему та темо-ремну структуру речень. У японській мові, гендерні питання пов'язані з культурними та соціальними нормами, що призводить до наявності слів та конструкцій, які можуть використовуватися залежно від статі. В сучасній Японії, суворе дотримання гендерних ролей у живому спілкуванні майже не спостерігається, але у художній літературі та медіа можна знайти деякі конструкції, які використовуються як допоміжний інструмент.

Ми провели дослідження та з'ясували, що в японській мові ієрогліфи мають ключі та можуть бути розділені на чотири основні групи. У японській мові, використання стереотипних слів може відображати соціальну нерівність між чоловіками та жінками, особливо щодо їх ролі в суспільстві. Деякі слова, наприклад 家内 [kanai] та 嫁 [ume], можуть відображати патріархальні стереотипи та нерівність.

Також ми провели спостереження щодо того, що у японській мові існує різниця між чоловічою та жіночою мовою, причому жіноча мова розвивалася в епоху Едо і має більш м'яку, ввічливу та витончену форму мовлення, що використовує форми, що підкреслюють високий ступінь ввічливості та поваги. У жіночій мові є кілька займенників першої особи, що відрізняються за ступенем формальності та частотою використання. На відміну від цього, чоловіча мова частіше асоціюється з маскулінністю та грубістю. Однак використання різних стилів мовлення залежить від ситуації та контексту. Для японської мови ми також запропонували варіанти вирішення проблем гендерного явища, такі як нейтралізація назв професій та посад, а також використання нових "вони" для жіночого роду чи його гендерно-нейтральний варіант.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Степаненко Л. В. Гендерні стереотипи та їх вплив на розвиток дитини / Л. В. Степаненко // Науково-методичні основи гендерної освіти / за ред. В. К. Ткача. – Київ: Інститут соціальної та політичної психології, 2017. – С. 65–79.
2. Кравченко, О. В. (2016). Гендер: теорії, методи, дослідження. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія".
3. Гаврилюк, Н. (2012). Гендерна соціалізація як складова становлення особистості / Н. Гаврилюк // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. - Випуск 109. - С. 34-38.
4. Зеленко, О. (2013). Гендерне явище в сучасному українському суспільстві / О. Зеленко // Наукові записки. Серія: Соціальні та гуманітарні науки. - Випуск 5. - С. 27-32.
5. Павленко, І. (2015). Гендерна нерівність як складова соціально-економічного розвитку України / І. Павленко // Економічний вісник НТУУ "КПІ". - Том 1, № 13. - С. 132-137.
6. Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / Інститут народознавства Національної академії наук України, Центр культурно-антропологічних студій, Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьоля ; за редакції М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. - Видання третє, виправлене та доповнене. - Київ : Критика, 2017. - 217 с.
7. <https://ua.boell.org/sites/default/files/gendernyi-zhurnal-ya-37-2015.pdf>
8. Клименко О. (2018), Гендерно-нейтральні одиниці в англійській мові, Відновлено з <https://apiph.vnu.edu.ua/index.php/apiph/article/view/240/234>
9. Авінаш Ч. (2015), Не "він" і не "вона": рух на підтримку небінарних займенників, Відновлено з https://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/12/151210_beyond_he_she_sx

10. University of Wisconsin-Milwaukee LGBT Resource Center (2011), Pronouns - A How To Guide, Retrieved from https://dc.uwm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=lgbt_instruct
11. Mahdawi A. (2019), He, she, they ... should we now clarify our preferred pronouns when we say hello?, Retrieved from <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/sep/13/pronouns-gender-he-she-they-natalie-wynn-contrapoints>
12. Christina M. Xiao (2020), The Case Against Mandatory Preferred Gender Pronouns, Retrieved from <https://www.thecrimson.com/article/2020/10/16/xiao-against-mandatory-preferred-gender-pronouns/>
13. Steinmetz K, (2019), This Is Why Singular ‘They’ Is Such a Controversial Subject, Retrieved from <https://time.com/5748649/word-of-year-they-merriam-webster/>
14. A.W. Geiger, Graf N. (2019), About one-in-five U.S. adults know someone who goes by a gender-neutral pronoun, Retrieved from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/09/05/gender-neutral-pronouns/>
15. Barron D (2018), A Brief History of singular ‘they’, Retrieved from <https://public.oed.com/blog/a-brief-history-of-singular-they/>
16. Sasaki K (2005), Kanji: Radicals, Retrieved from <https://jpf.org.au/classroom-resources/resources/kanji-radicals/>
17. Mariko O. (2021), Why Japan can’t shake sexism, Retrieved from <https://www.bbc.com/worklife/article/20210405-why-japan-cant-shake-sexism>
18. Dalton E. (2022), Japan’s stubborn gender inequality problem, Retrieved from <https://www.eastasiaforum.org/2022/06/28/japans-stubborn-gender-inequality-problem/>
19. Lombardo C. (2020), Beyond the Binary: A Queer Take on Gendered Japanese, Retrieved from <https://www.tofugu.com/japanese/queer-japanese/>
20. Japanese Pronouns – A list of most commonly used forms, (2022), Retrieved from <https://90dayjapanese.com/japanese-pronouns/>

要約

世界中の言語の文法や語彙には性別を表している表現があります。それで、言語は人間の歴史や文化を表しているシステムです。この論文ではウクライナ語、英語と日本語の性別状況を比較して、性別差別撤廃やステレオタイプ撤廃を目的にして、差別やステレオタイプに関する問題を解決する方法を探します。

ウクライナ語の名詞には女性名詞、男性名詞、中性名詞があります。それで、ウクライナ語には、性別を表す形容詞があります。ウクライナ語には、男性と女性で言葉の形が違うものがあります。例えば、動詞は性別によって変化することがあります。

言語の起点が男性であると考えられている場合に、一般的な男性というジェンダーが女性も男性も指すために使われる現象を、言語的アンドロセントリズムと呼びます。

現在、ウクライナ語では、役職名や職業名などを定義するために、女性語であるフェミニティブがどんどん追加されています。

現代英語はほとんどジェンダーレスです。英文法では、名詞と代名詞だけが性別の色彩を持つので、中和戦略が積極的に行われているのです。

女性や性的少数者の権利に対する差別の問題に対処するため、国連教育科学文化機関（ユネスコ）の教育委員会では、人に対する別の呼び方や表現方法を提案しています。

インクルーシブ代名詞とは、異なるジェンダーアイデンティティを持つ人々を含むために使用される代名詞であり、言語におけるジェンダー区別を避けるために使用されるものです。しかし、包括的代名詞の使用は不快であり、理解しにくいと感じる人もいます。

ある言語に新しい言葉やルールを導入することは、多くの時間と労力を必要とする難しい作業です。さらに、確立された言語体系に変更を加えることは、批判にさらされることになります。

日本語のジェンダー現象は、特定の性別が使える様々な特定の構文や言葉の存在に見ることができます。その例として、「男」「女」語があります：「女言葉」と「男言葉」。

現代日本では、男女の二分法や、ある種の男性・女性の話し方の厳守は、生きたコミュニケーションではほとんど見られませんが、一部の構文は、小説やメディアで補助的に使われることがあります。

また、日本語については、職業や役職のタイトルを中立化したり、女性性やその性別を問わない変化形として新たに「彼ら」を使用するなど、ジェンダー問題の解決策を提案しています。